

Imaginaire deadlines en volwassenheid

AUTEUR David Knight

FOTOGRAFIE David Knight

VERTALING David Bassens, Heidi Hanssens, Katrien Plasschaert,

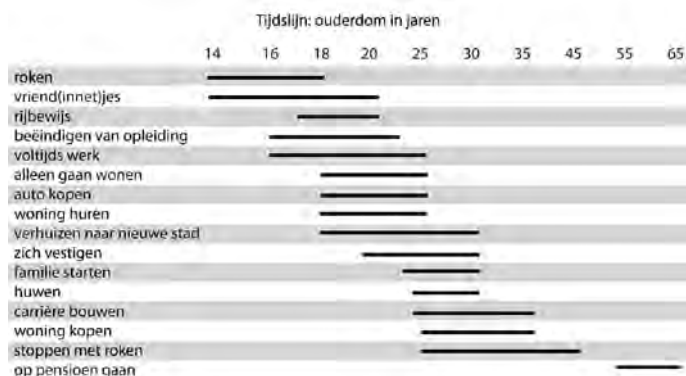
Elien Van De Vijver, Stephanie Vervae

Volwassenheid wordt doorgaans als iets vanzelfsprekend beschouwd. Wanneer we een bepaalde leeftijd bereiken, mogen we gaan stemmen en hoeven we niet langer verantwoording af te leggen aan onze ouders. Het wordt echter steeds onduidelijker hoe volwassenen zich horen te gedragen en wat ze verwacht worden na te streven.

De invloed van maatschappelijke normen en waarden die vijftig jaar geleden in belangrijke mate de keuzes en het gedrag van individuen bepaalden, is vandaag de dag enorm afgenomen. Mensen leven nu volgens talloze levensstijlen, waardoor het haast onmogelijk is geworden om te bepalen hoe een 'normaal' leven – en dus ook volwassenheid – eruit zou moeten zien. Hoewel het eenvoudig is om kenmerken van een volwassen identiteit op te noemen – bijvoorbeeld een betaalde job, huwelijk en ouderschap – is het moeilijk om aan te geven welk kenmerk het meest bepalend is. Het is bovendien ook moeilijker geworden om alle kenmerken die we associëren met volwassenheid tegelijk te verwezenlijken. Vaak gaat het om zaken die onderling niet eenvoudig te combineren zijn, zoals het hebben van een gezin en tegelijk vol voor je carrière gaan. Het probleem rond volwassenheid in de 21e eeuw heeft dan ook minder te maken met een gebrek aan objectieve criteria, maar veeleer met de moeilijkheid om een overtuigende rol van volwassenheid neer te zetten. Erving Goffman vergeleek het dagelijkse gedrag van mensen met acteren en het creëren van bepaalde impressies. Dit geldt ook voor volwassenheid: volwassenheid draait hoofdzakelijk rond het hoog houden van een bepaalde sociale status. Deze toestand wordt niet zozeer gedefinieerd in termen van leeftijd, als wel in termen van sociale eigenschappen. Cruciaal hierbij is de mate waarin we voldoen aan het beeld dat anderen hebben over volwassenheid en waaraan individuen zich wensen te spiegelen.

Volwassenheid in de 21e eeuw

In mijn onderzoek peilde ik naar de manieren waarop Britten zichzelf zien als volwassene. Daaruit bleek duidelijk dat de meesten een min of meer gelijkaardig beeld hebben van wat volwassenheid inhoudt. In een 'normale' levensloop stoppen mensen op hun twintigste met studeren, om dan gedurende een lange periode een betaalde baan uit te oefenen. Eventueel kan deze langere periode wel onderbroken worden door enkele kortere periodes waarin ze hun kinderen opvoeden. Mensen trouwen of gaan ook een vaste relatie aan, kopen een woning en gaan op pensioen van zodra ze in aanmerking komen voor een pensioensuitkering. Een typische volwassene heeft bijgevolg zijn studies afgerond, werkt en heeft een eigen huis, partner en kinderen.

Typische leeftijd voor bepaalde activiteiten op basis van een survey van 300 passanten in een Britse winkelstraat

In mijn onderzoek kwam echter ook naar voren dat veel van de geïnterviewden zichzelf beschouwden als afwijkend van deze ideale norm. De meesten hadden al enkele periodes van werkloosheid gekend. Anderen hadden langer gestudeerd om zo meer kwalificaties te behalen en hun beroepsmogelijkheden te vergroten. Verschillenden hadden bovendien een relatiebreuk of scheiding achter de rug. Hierdoor hadden ze hun bezittingen moeten verdelen, waaronder ook hun woning.

De Britse Eerste Minister Margaret Thatcher viert the verkoop van de 12.000ste 'Right to Buy' sociale woning in 1980

Omwille van hun onzekere economische toekomst hadden velen er ook voor gekozen om hun kinderwens uit te stellen of zelfs helemaal geen kinderen te krijgen. Voor hen is 'volwassenheid' - gezien hun gezinssituatie, werkloosheid, gebrek aan kinderen of huurwoning - een problematisch concept. Hun toestand is vergelijkbaar met die van studenten, die minder vaak als volwassen worden beschouwd dan hun werkende leeftijdsgenoten. Dit is vooral omwille van hun financiële beperkingen en bijhorende afhankelijkheid van hun ouders, hun jeugdig gedrag en hun vrijetijdsbestedingen die nauwer aansluiten bij het studentenleven. In het algemeen blijkt het hebben van een eigen woning echter een cruciale rol te spelen bij het definiëren van volwassenheid: "Wanneer je geld verdient", zo zei de zevenentwintigjarige Paul, "wanneer je volwassen bent, dan koop je een huis".

Woningbezit in de 20e eeuw

In het begin van de 20ste eeuw was slechts één op de tien Britse huishoudens in het bezit van een eigen woning. Het merendeel van de bevolking huurde immers een huis van een private huiseigenaar. In de loop der jaren kwam hier echter verandering in. Nieuwe huizen werden gekocht door de bewoners zelf, maar vooral door het plaatselijke stadsbestuur. Tot de jaren '70 bleven de meeste Britse huishoudens dan ook huurders, zij het nu van de lokale overheidsinstanties en niet langer van private eigenaars. Pas vanaf de jaren '70 maakten de huiseigenaars voor het eerst de meerderheid van Britse bevolking uit en halverwege de jaren '80 was het bezitten van een eigen woning in het grootste deel van het land de norm geworden. Meer nog, tegen het einde van de jaren '80 was het huren van een woning van een private eigenaar enkel nog sociaal aanvaard voor bepaalde bevolkingsgroepen.

In de structurerings-theorie van Giddens worden individuen gezien als ingebed in een voortdurend proces van zelfreflectie. Zij maken bepaalde keuzes en proberen op die manier een personage te creëren dat ze vervolgens voortdurend spiegelen aan anderen. In het geval van de Britse woningmarkt wordt het kopen van een eigen woning dus niet enkel ingegeven door de economische rationaliteit, maar ook door de positieve morele waarde die in de Britse samenleving met eigenaarschap wordt geassocieerd.

De snel stijgende vastgoedprijzen en de mondiale financiële crisis van de laatste jaren hebben er echter toe geleid dat het kopen van een

eigen woning voor veel mensen zo goed als onmogelijk is geworden. Sinds het midden van de jaren '90 is de kloof tussen het gemiddelde inkomen en de woningprijzen in het Verenigd Koninkrijk sterk toegenomen. Zo steeg tussen 2003 en 2008 de gemiddelde prijs voor een woning van 3.4 keer tot 5.1 keer het gemiddelde loon.

Verskillende factoren hebben bijgedragen tot de exponentiële groei van de vastgoedprijzen: (i) de overgrote meerderheid van de beschikbare woningen zijn in handen van de naoorlogse babyboom generatie; (ii) er is een tekort aan nieuwe huizen om de toenemende vraag op te vangen; en (iii) onder de regering Thatcher (1979-1990) werd het aanbod aan sociale woningen ernstig teruggeschoefd. Deze factoren, gecombineerd met de huidige jobonzekerheid en de studieschulden die veel studenten verplicht zijn aan te gaan nu de overheid veel minder in onderwijs investeert, maakt dat het voor de zogenaamde Y-generatie – de mensen geboren na 1970 – heel moeilijk en zelfs onmogelijk is geworden om een eigen huis te bezitten. Eén van de respondenten – een twintigjarige man – merkte teleurgesteld op dat hij tot de eerste generatie behoort die geen eigen huis meer kan betalen. Hij beseft echter niet dat de generatie van zijn ouders de allereerste was die wel massaal een huis kon kopen. Daarvoor was het bezitten van een eigen woning slechts weggelegd voor de kleine helft van de bevolking.

Het hebben van een eigen woning blijkt een cruciale rol te spelen bij het definiëren van volwassenheid.

De gebrekkige consument

Ondanks de relatief korte periode waarin huisbezit de algemene norm werd, heeft het in belangrijke mate de maatschappelijke visie op volwassenheid bepaald. Tijdens mijn onderzoek werd niet alleen duidelijk dat het bezitten van een eigen woning in het Verenigd Koninkrijk als 'standaard' wordt beschouwd, maar ook dat verschillende andere vormen van bewoning bestempeld worden als zijnde 'ongeschikt voor volwassenen'. Het concept van de 'gebrekkige consument' (*flawed consumer*) is hier dan ook bijzonder toepasselijk. Deze term werd geïntroduceerd door Zygmunt Bauman en verwijst naar een persoon die niet in staat is om producten of diensten aan te schaffen die als 'degelijk' worden beschouwd door de consumentengemeenschap. In het geval van een eigen woning gaat men ervan uit dat het niet beschikken over een eigen huis enkel kan toegeschreven worden aan een gebrek aan financiële middelen. Huren door werkende mensen wordt met andere woorden geassocieerd met armoede en marginale omstandigheden die niet verenigbaar zijn met het begrip van een degelijke 'thuis'. Het is enkel sociaal aanvaard voor studenten en jonge gezinnen. Dan nog wordt het uitsluitend gezien als een tijdelijke fase op de weg naar het kopen van een huis en niet als een woonkeuze op langere termijn.

Deze maatschappelijke perceptie is duidelijk voelbaar en wordt in vele gevallen ook expliciet uitgesproken. Veel van de geïnterviewde huurders deelden mee dat sommige vrienden en familieleden hen te oud vonden om in een huurwoning te wonen:

"Huren is gestigmatiseerd en dat vind ik absoluut verkeerd, maar toch is die negatieve stempel er als je ouder wordt. Velen zeggen: 'Je bedoelt dat je nog geen eigen huis hebt gekocht?' Het is allemaal een beetje studentikoos, en gedeeld, en smerig, en armoedig... Ik bedoel, dat is mijn indruk van wat mijn familieleden ervan denken."

– Abigail, vrouw, 27

Dit impliceert dat onze manier van wonen een aspect is van onze levensstijl waarop anderen zich baseren om een oordeel te vellen over hoe succesvol we de rol van volwassene opnemen in ons dagelijkse leven.

"Mijn familieleden bezitten bijna allemaal hun eigen huis. Zij denken waarschijnlijk dat huren een beetje minderwaardig is. Weet je, het wordt niet als succesvol aanzien. Het lijkt een beetje een goedkope oplossing. Het doel is om je eigen huis te bezitten."

– Abigail, vrouw, 27 jaar

Een bijkomend probleem is dat huurders zonder werk- en woonzekerheid op lange termijn ook minder vertrouwen hebben om een gezin

te stichten. De gangbare opvatting, zo bleek uit mijn interviews, is namelijk dat het gebrek aan continuïteit dat geassocieerd wordt met een huurwoning niet wenselijk is voor een gezin met kinderen. Als de verhuurder beslist om het huurcontract niet te vernieuwen, is de huurder immers verplicht te verhuizen. Het hebben van kinderen is echter eveneens een belangrijk bewijs van maturiteit en verantwoordelijkheid. Het ouderschap is een volwassen rol, net zoals deze van kostverdiener, huisbezitter en echtgenoot/echtgenote.

Dertig als imaginaire deadline?

Voor enkele geïnterviewden die de leeftijd van dertig naderden of bereikt hadden, bleek de taak om zich als volwassene te bewijzen niet eenvoudig. Dit is immers de leeftijd waarop zij of hun ouders wensten dat ze zich gesetteld hadden:

"Een van mijn zussen vindt dat ik nu oud genoeg geworden ben om me te settelen. De familie van mijn moeder bestaat uit landbouwers en hun zekerheid bestaat erin land en vastgoed te bezitten. Ze zien huren als iets onzeker. Ze denken waarschijnlijk dat ik me zou moeten settelen nu ik dertig ben geworden."

– Laura, vrouw, 30 jaar

'Gesetteld zijn' wil zeggen dat men geslaagd is volgens de standaarden van een normaal volwassen leven: een huis, een vaste job, en een gezin. De huurders die de leeftijd van dertig naderden, voelden duidelijk de maatschappelijke en familiale verwachtingen ten aanzien van hun leefsituatie:

"Mijn ouders zouden me liever zien werken in een goedbetaalde job met een maandelijkse afbetaling voor mijn woning. Ze denken in feite dat ik tijd aan het verspillen ben. Een huis kopen was het eerste dat mijn ouders moesten doen nadat ze waren getrouwd."

– Abigail, vrouw, 27 jaar

Hoewel de respondenten geen uitdrukking gaven aan een gevoel van persoonlijk falen, gaven ze in hun verhalen toch te kennen dat het normale leven dat ze geacht worden te leiden volgens de maatschappij en hun ouders tegenwoordig niet makkelijk te bereiken is op hun leeftijd. Ook is het niet eenvoudig te voldoen aan de tegenstrijdige verwachtingen die worden opgelegd aan volwassenen van hun leeftijd. Het is duidelijk dat de omstandigheden waarin we leven zijn veranderd en nog steeds verder evolueren.

Toekomstperspectieven

De meerderheid van mijn respondenten vond van zichzelf dat hij of zij niet voldeed aan de normatieve verwachtingen van de maatschappij. Ze hadden hiervoor in hun ogen echter wel legitieme redenen zoals een slechte gezondheid, bijkomende studies, een uitzichtloze werksituatie of een echtscheiding. Bovendien verwachtten velen onder hen dat er in de toekomst steeds meer mensen in eenzelfde situatie zullen terecht komen: meer uitzonderingen op de 'ouderwetse' levenswijze, meer volwassenen zonder carrière, zonder kinderen of zonder permanente verblijfplaats.

Dertig lijkt een deadline in het leven, een moment waarop het welslagen of mislukken als volwassene zal worden getoetst.

Deze mensen waren tot dusver door het leven gegaan met de verwachting alles of zelfs meer te bereiken dan wat hun ouders hadden bereikt. Maar hoewel zij duidelijk meer mogelijkheden hadden gekregen, ondervonden ze tegelijk dat de competitie om van deze mogelijkheden te genieten groter was dan ooit. Zo bood onderwijs niet langer een garantie op werkgelegenheid. Hierdoor kon het 'normale' leven van hun ouders nooit op hen van toepassing zijn. In plaats hiervan zouden er keuzes moeten gemaakt worden: ofwel hoger onderwijs, ofwel een permanente woning; ofwel een job, ofwel kinderen. In de 21ste eeuw zouden er geen garanties zijn op een 'normaal' leven. Misschien zou een concept als het 'typische' leven uiteindelijk zelfs helemaal verdwij-

nen.

Vele jongvolwassenen, vooral twintigers, bevinden zich in een situatie van 'verlengde adolescentie' die wordt gekenmerkt door hoger onderwijs zonder duidelijk eindpunt, tijdelijke jobs en instabiliteit wat betreft hun woonsituatie. Dertig lijkt voor sommigen een deadline in het leven, een moment waarop hun welslagen of mislukken als volwassene zal worden getoetst, hetzij door henzelf, hetzij door anderen.

Het is echter ook mogelijk dat sommige jongvolwassenen deze toestand eerder als een mogelijkheid dan als een probleem ervaren. Misschien zien sommigen het als een uitdaging om zoveel mogelijk ervaringen op te doen voor ze de dertig bereiken; een leeftijd waarop werk, woning, huwelijk en ouderschap wellicht het einde inluiden van een leven vol risico's, nieuwigheden en avontuur.

David Knight (davidknight.research@gmail.com) is een onafhankelijk onderzoeker en gastdocent gevestigd in Cardiff, Verenigd Koninkrijk.

Literatuurselectie

Bauman, Z. (1998) *Work, Consumerism and the New Poor*. Buckinghamshire: Open University Press.

Giddens, A. (1984) *The Constitution of Society. Outline of the Theory of Structuration*. Cambridge: Polity Press.

Giddens, A. (1991) *Modernity and Self-identity. Self and Society in the Late Modern Age*. Cambridge: Polity Press.

Goffman, E. (1969) *The Presentation of Self in Everyday Life*. Harmondsworth: Penguin.

Gurney, C. (1999) *Pride and Prejudice: discourses of normalisation in public and private accounts of home ownership*. *Housing Studies* 14 (2), 163-183.

Knight, D. (2002) *The biographical narratives and meanings of home of private tenants*. Unpublished PhD thesis, September 2002, Cardiff, Cardiff University.

Mortgage Guide UK (2008) *Ratio of house prices to income*. Finance Blog. 9th January 2008.

(<http://www.mortgageguideuk.co.uk/blog/house-prices/house-prices-income/>)